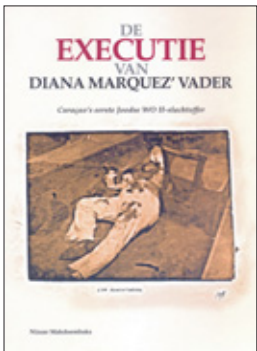

Executie van Diana Marquez' vader

Boek over Curaçaos eerste Joodse WO II-slachtoffer

Tijdens de Nationale Herdenking staan we stil bij slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in het bijzonder en van andere oorlogen in het algemeen. Van enkele slachtoffers is het bekend hoe ze aan hun einde zijn gekomen, van anderen is de doodsoorzaak of gelogen, of worden de omstandigheden van het overlijden in twiifel getrokken. Het mag dan niets aan het resultaat veranderen, voor de nabestaanden is het belangrijk dat de waarheid aan het licht komt, of dat nu voor het verstand is om de juiste schuldige aan te kunnen wijzen en dan nog niet eens om die te straffen, of om een genoegdoening voor het gevoel. Over de zielsgesteldheid van de mensen die voortijdig uit dit aardse leven zijn weggerukt, heb ik het in het kader van deze bespreking niet.

DOOR JEROEN HEUVEL

De kaft van het besproken boek.

In 1940 is op 30 mei Henri Benjamin Marquez doodgeschoten. Deze op Curaçao geboren Jood was op Aruba gaan werken, bij de Lago als tankmeter. In het scheepsmeterkantoor, dat niet alleen door de Lago-arbeiders werd gebruikt, maar ook door de aanwezige mariniers als wachtklokaal was ingericht, was Marquez aan het praten met

een Nederlandse marinier. Het gesprek ging over de pas begonden wereldoorlog, Marquez pleitte voor een bevrijding van de koloniale overheersing. Als Duitsland de oorlog zou winnen, zouden de Nederlandse Antillen meer zelfbeschikking-recht krijgen, volgens de voorvechters van de Monroe-doctrine. Het uitspreken van deze vrijheidsvisie van de 43-jarige Marquez, vader van zes jonge kinderen, beviel een marinier van klasse zo slecht, dat deze 22-jarige Camilius van Roseel besloot met enkele geyerschoten Henri Marquez te doden en hem voor eeuwig het zwijgen op te leggen.

Met dit boek over deze zaak hebben Diana Marquez, een dochter van Henri, en de voor-

zitter van de Stichting Eerherstel Oorlogsslachtoffers Curaçao, Nizaar Makdoembaks, aan het verongelukke slachtoffer een deel van zijn stem teruggegeven.

Waarheid bestaat, leugen vergaet

Het boek beslaat ruim 230 bladzijden. Daarvan zijn er 140, verspreid over 5 hoofdstukken, bestaand uit de reconstructie van de rechtszaak, de context van de fatale schoten en gevolgen hiervan voor dochter Diana. De 16 bijlagen die de reconstructie van deze geschiedenis bewijzen, zijn in het tweede deel van het boek opgenomen.

De titel 'De executie van Diana Marquez' vader' komt mis-

schien een beetje vreemd over. De levende Diana krijgt meer aandacht dan Henri. Waarom niet 'De executie van Henri Marquez'? Omdat Makdoembaks van de dochter een symbool maakt voor de door de kolonisator gediscrimineerde Antiliaan/Curaçaoenaar. Omdat de dochter, die twee en een half jaar oud was toen haar vader uit haar leven gerukt werd, later op zoek is gegaan naar de waerheid van de moord op haar vader. En naar de begraafplaats, omdat de autoriteiten niet zeiden waar papa was 'begraven'. De nabestaanden hebben nooit de mogelijkheid gekregen van een rouwproces, hoe belangrijk dat ook voor hen was. Jarenlang is die zoektocht levergeefs geweest, ze kreeg steeds

nu op het rekest. Ook is de titel goed gekozen omdat, vooral in hoofdstuk 4, veel dagboekteksten en overpeinzingen in dichtvorm van de hand van Diana in het boek zijn opgenomen om duidelijk te maken hoe zwaar het verwerkingsproces van deze brute moord voor dochter Diana is; is - niet is geweest. Pas in 2015, dus 75 jaar na dato, benaderde Diana de Stichting Eerherstel Oorlogsslachtoffers Curaçao (Seoc) en machtigt ze de voorzitter daarvan, Nizaar Makdoembaks, tot het onderzoek naar deze moord en de zaak aanhangig te maken bij de Nederlandse regering.

De gearsteerde Van Roseel die Henri had doodgeschoten is in november 1940 door de krijgsraad veroordeeld tot vier

maanden celstraf. Bij het uitspreken van het vonnis was die straf al uitgezeten, in 1942 was hij weer als marinier gestationeerd, in Suriname. De rechtsgang liet gaten vallen, de nazorg voor het gezin van het slachtoffer was nul komma nul. De elf jaar jongere echtgenote van Henri Marquez, op 32-jarige leeftijd weduwe geworden met de zorg voor zes kinderen, heeft nooit over deze moord willen of kunnen spreken met haar kinderen. Henri Marquez is de dag na zijn dood ergens op Aruba 'begraven' zonder dat er ook maar één familielid bij aanwezig kon zijn.

Seoc legt twee grieven bij de overheid neer: Van Roseel is veroordeeld voor zware mishandeling met de dood tot gevolg,

maar Seoc wil dat hij veroordeeld wordt voor standrechtelijke executie en dat er enige vorm van genoegdoening voor het gerechtelijk dwalen aan Diana Marquez wordt gegeven; de tweede grief is dat de overheid welgemeende excuses maakt aan Diana Marquez voor het veroorzaakte levenslang leed. Van enige afwikkeling van de moord ten aanzien van de nabestaanden is nooit sprake geweest. In de woorden van Diana Marquez: 'Mijn moeder moest namelijk voor de bevaling van haar zesde kind naar Curaçao. Het zou een moeilijke bevalling worden, daarom, 22 Februari 1940 werd het kind geboren en voortdij zijk de kans kreeg om met haar kinderen en de passgeborene terug te gaan naar Aruba, kreeg zij het bericht van de dood van mijn vader. Zij liet de kinderen achter (...) en ging terug naar Aruba. Toen zij op Aruba aankwam, was het lichaam van mijn vader er niet meer. Zij heeft mijn vader nooit meer teruggezien...' (p 8)

Makdoembaks is geen jurist. Daarom heeft hij het volledige dossier boven water kunnen halen uit de archieven van het Nationaal Archief Curaçao, aangevuld met contextuele informatie uit het Nationaal Archief Den Haag, ministerie van Koloniën, Geheim Archief van het Kabinet en onder meer enkele websites. Hij heeft het dossier laten analyseren door advocaten. Door logisch nadenken komt Makdoembaks tot een conclusie, in hoofdstuk 5. Hij stelt vast 'dat racisme welig tierde in het Nederlandse leger ten tijde van de moord. Ik tel daarbij op, één, de grote invloed van de harde

Amerikaanse raffinaderij op Aruba, 'maar de Amerikanen bemoeiden zich niet met deze zaak...' (p 84)

Nast foto's, zoals stukken in de zaak van C.J. van Roseel, met onder meer een foto van het lijk van het slachtoffer - die is gebruikt voor de kaft van het boek -, of een foto van G. Wouters, gouverneur van de Nederlandse Antillen, 1936-1942, staan er veel illustraties in gemaakt door Michiel Tan. Die zijn bedoeld om een impressie te geven, bijvoorbeeld van hoe Henri Marquez met zijn gezin op een terras zou hebben gezeten, of hoe Van Roseel als schuldwachter met collega's bij barakken op Bonaire zou hebben zitten praten.

Er is een Spaans spreek-

Rond 10 mei 1940 was Van Roseel, hier rechts afgebeeld in discussie met collega's, als schuldwachter betrokken bij het transporteren naar en de bewaking op Bonaire van tientallen NSB-verdachten op de Nederlandse Antillen.

woord dat van toepassing is op deze publicatie, als een thema voor deze verzameling dossierstukken, logische analyses, de rapetische schrijfsels van een nabestaande en schetsen als sfeerontkenning, om de onvrede op te lossen over een dood, c.q. moord, c.q. executie, het vonnis over deze zaak en de schiet-onmogelijke -verwerking - ervan door een dochter. *La verdad permanece, la mentira perece*. Een boek dat overtuigend de verdere zelingen van krom recht probeert te ontlasten.

Meer informatie over Nizaar Makdoembaks is te vinden op de website

www.nationaalmonumentcuracao.com

Diana Marquez probeerde destijds contact te leggen met Camilius van Roseel. Zij benaderde het ministerie van Defensie, dat de boodschap doorgaf. Van Roseel stelde geen prijs op een ontmoeting.

C.J.J. Wouters, gouverneur van de Nederlandse Antillen 1936-1942.

Het gezinsleven zoals het Henri Benjamin Marquez voor ogen gestaan moet hebben toen zijn vrouw naar Curaçao vertrok voor de bevalling van hun zesde kind: gezamenlijk op een terras in het centrum van Oranjestad.

Uitnodiging

Naar de pers werd een uitnodiging gestuurd met de volgende tekst: „Van-daag, 4 mei, wordt bij het nieuwe Monument 20 april 1941' te Saffraan voor het eerst in de geschiedenis een dodenherdenking voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog op Curaçao en Aruba gehouden. Stichting Eerherstel Oorlogsslachtoffers Curaçao (Seoc) en vakbeweging STRaF organiseren gezamenlijk een moment van stilte voor de gevallen, allen mensen die onder de vlag van het koloniale bewind om het leven zijn gebracht, in relatie tot de oorlog.

Zelf. Zij is de dochter van de vermoorde Henri Marquez die begin 2015 bij Seoc aanklopte om na 75 jaar duidelijkheid te krijgen over de toedracht van de dood van haar vader. Naast de op Aruba vermoorde Curaçaoenaar Marquez worden bij de herdenking ook de vijftien vermoorde Chinese stakers herdacht, die op 20 april 1942, eveneens in koelen bloede, werden doodgeschoten bij een poging om een staking te doorbreken. De herdenking is van 16.00 tot 18.00 uur middags bij het Monumento di Pieda Na Saffraan (naast Samira Matrasfabriek).”